

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Elias Björnermark		OP SA 17–20	
Handledare			
Jacob Westberg		Antal ord: 12000	
	Beteckning	Kurskod	
		1OP415	
SAMARBETE DÖMT ATT MISSLYCKAS? - EN JÄMFÖRANDE FALLSTUDIE AV DEN SVENSKA OCH FINSKA STRATEGISKA KULTUREN OCH DESS PÅVERKAN PÅ ETT FÖRSVARSSAMARBETE.			
<u>ABSTRACT:</u>			
<p>Both Sweden and Finland express a will for a deepened defence cooperation, but the problem is that such a cooperation haven't been successful in the past. This paper aims to create an understanding about whether this defence cooperation have the requirements to succeed or if it faces a similar destiny as those which have failed in the past. This is conducted by examining how different strategic cultures, which covers the foreign-, security- and defense policy of an actor, can affect the cooperation and its possibility to succeed. The results show that Sweden is in a greater need of a deepened defence cooperation than Finland due to the increased strategic value of the Baltic Sea and its nearby regions, the increased threat this brings and the current state of the Armed forces which are developing towards territorial defence. This shows that Sweden are approaching Finland within these areas. While the biggest differences come through the historical experiences where cooperation have failed between the nations, at the cost of the suffering of Finland. This have led to a low Finnish trust towards cooperation and a mentality that they going to have to manage themselves.</p>			
<u>Nyckelord:</u>			
Sverige, Finland, strategisk kultur, försvarssamarbete, jämförande studie			

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 FORSKNINGSÖVERSIKT	3
1.2 FORSKNINGSLUCKA OCH FORSKNINGSPROBLEM.....	5
1.3 SYFTE OCH FORSKNINGSPROBLEM.....	6
1.4 DISPOSITION.....	7
2. TEORI.....	7
2.1 HISTORIA OCH GENERATIONER AVSEENDE STRATEGISK KULTUR.....	7
2.2 VAL AV GENERATION TILL STUDIEN.....	9
2.3 DEFINITION	9
2.4 MOTIVERING TILL VALD TEORI OCH KRITIK	9
2.5 OPERATIONALISERING.....	10
3. METOD.....	12
3.1 FORSKNINGSDESIGN.....	12
3.2 AVGRÄNSNINGAR.....	13
3.3 METODOLOGISK DISKUSSION	14
3.4 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	15
3.5 VAL AV UNDERSÖKNINGSMATERIAL	15
3.6 KÄLLKRITISK DISKUSSION	15
4. EMPIRI OCH ANALYS	16
4.1 EMPIRISAMMANFATTNING OCH ANALYS FÖR SVERIGE.....	16
4.1.1 Historia och tidigare krigserfarenhet.....	16
4.1.2 Geografi.....	18
4.1.3 Upplevd hotbild.....	19
4.1.4 Försvarsmaktens huvuduppgift	20
4.1.5 Samarbeten i nutid	22
4.2 EMPIRISAMMANFATTNING OCH ANALYS FÖR FINLAND.....	23
4.2.1 Historia och tidigare krigserfarenhet.....	23
4.2.2 Geografi.....	25
4.2.3 Upplevd hotbild.....	26
4.2.4 Försvarsmaktens huvuduppgift	27
4.2.5 Samarbeten i nutid	28
4.3 SAMMANFATTANDE ANALYS.....	30
5. RESULTAT	31
5.1 RESULTATSAMMANFATTNING.....	32
6. AVSLUTNING	32
6.1 ÅTERKOPPLING TILL FORSKNINGSPROBLEM, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	32
6.2 SLUTSATSER OCH DISKUSSION.....	33
6.3 RELIABILITET OCH VALIDITET.....	34
6.4 STUDIENS RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNINGEN	34
6.5 VIDARE FORSKNING.....	35
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING.....	36

1. Inledning

Den första december 1939, ett dygn efter Sovjetunionens påbörjade anfall mot Finland, sker en finsk förfrågan till Sverige avseende inställningen till att sända trupper till Åland. Förfrågan avvisades av Sverige, men mindre stöd i form av bland annat mineringar och krigsmateriel kom att ges (Westberg 2015:146–147). Beskedet var inte av helt chockerande karaktär för Finland eftersom ingen konsensus avseende svenskt stöd fanns innan vinterkriget start. Vilket återspeglades i försvarsplaneringen mot Sovjetunionen i form av brist på ansvarsområden till Sverige (Wahlbäck 2011:44). Rädslan för att hamna i krig med Sovjetunionen var större än den svenska solidariteten med Finland (Westberg 2015:146).

Under 1990-talet bedömdes Rysslands militära förmåga ha nedgått och under 2004 års försvarsbeslut antogs Östersjöområdet vara stabilt, mycket tack vare goda förhållanden mellan Ryssland och både EU och Nato. Det ryska agerandet i framförallt Ukraina medförde en ändrad syn vilket 2014 års försvarsbeslut visade på och de nutida hoten bemöts bäst tillsammans med andra (Försvarsberedningen 2019:22,65,103). Samarbetet mellan Sverige och Finland anses viktigt och skall leda till en ökad operativ förmåga (Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium 2014:1).

1.1 Forskningsöversikt

Befintlig forskning inom området presenteras här, vilket består av flertalet olika studier. Håkan Edström och Jacob Westberg genomförde en studie som syftar till att undersöka skillnader i hur de nordiska länderna interagerar med andra stater och organisationer för att uppnå de egna strategiska målen i samband med förändringar i den externa omgivningen. Mindre länder kommer att reagera på förändringar, men fortfarande inneha visst handlingsutrymme. Tidigare krigserfarenheter visade sig kunna medföra en förståelse för ett lands valda strategier. Samtidigt som begränsningar i den militära kapaciteten har medfört att alla nordiska länder sökt samarbete med länder och/eller institutioner som kan bidra med resurser som saknas, samt uttryckt nödvändigheten av samarbete i syfte att förbättra det egna säkerhetsläget (Edström och Westberg 2020:191–208).

En liknande studie genomfördes av Håkan Edström, Dennis Gyllensporre och Jacob Westberg som syftar till att ta reda på hur mindre stater, i det här fallet de nordiska länderna, ändrar sina

militära strategier som åtgärd till externa händelser. Där påvisades att mindre stater reagerar på den föränderliga omgivningen och det hör inte till ovanligheten att ändringar i strategierna sker. Vidare påvisades att en allians-tillhörighet inte medför nog med förklaringskraft för mindre staters defensiva strategier, samt att historiska erfarenheter kan bidra med en förståelse för mindre staters strategier eftersom det som skett under tidigare krig tas med i nutida beaktning. Ytterligare visade sig geografi spela en avgörande roll, men som riskerar att förbises till förmån för de historiska erfarenheterna, vilket medför en missvisande bild avseende landets strategiska utsatthet. Avslutningsvis påvisades att samtliga nordiska länder insett behovet av samarbete med länder eller organisationer som kan bidra med resurser som behövs för att möjliggöra att de egna målen uppnås (Edström, Gyllensporre och Westberg 2019:1–6,180–197).

Fredrik Doeser genomförde en jämförande studie som syftar till att påvisa varför Sveriges och Finlands agerande i Operation Unified Protector i Libyen 2011 skiljde sig åt trots att båda är EU medlemmar, icke Natomedlemmar samt ofta följs åt avseende medverkan i internationella insatser. Genom nyttjandet av strategisk kultur, vilket hanterar en aktörs utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska identitet, visade studien på att Sverige i en högre grad än Finland anser att internationella insatser påverkar det nationella säkerhetsläget positivt (Doeser 2016:284–297).

Mika Kerttunen skriver i sitt kapitel i boken *Alike or Different?* om skillnaden i den finska strategiska kulturen kontra de andra nordiska länderna och grundar detta på internationella insatser. Finlands politiska och strategiska kultur beskrivs som konsensus sökande, där utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik traditionellt inte berörts av olika ideologier. Den finska målsättningen har bestått av att minska Sovjetiskt/Ryskt inflytande på den finska livsstilen. Metoden för att försöka uppnå det har gått från krig till närmanden mot grannländer till medlemskap i västerländska institutioner. För att kunna förutsäga finskt beslutsfattande behöver landets politiska historia från andra världskriget och framåt förstås. Finlands agerande i internationella insatser är i huvudsak beroende på en kombination av att finna den rätta balansen mellan världsordning, hållbara moraliska principer och önskad självbild (Kerttunen 2014:115–124).

Krister Wahlbäck genomförde en studie med syfte att belysa alla de sexton gånger den svenska regeringen tagit beslut avseende den nordiska solidariteten under de senaste 150 åren. Flera av dessa tillfällen handlar enbart om eventuella svensk-finska samarbeten och hjälpinsatser, bland

annat i samband med Finlands frihetskrig 1918 och flertalet gånger under andra världskrigets omfattning. Wahlbäck kommer fram till att solidaritetsförklaringen som Sverige gett i nutid inte specifikt behöver betyda att svenska trupper sätts in i ett annat land, utan det kan ske i många olika former. Ytterligare belyser Wahlbäck att de svenska erfarenheterna tyder på att det inte är ett måste att hjälpa grannländer i syfte att själv mottaga hjälp och hänvisar till att inget stöd gavs Norge 1940, men att västmakterna ändå hade gett Sverige stöd vid ett tyskt angrepp (Wahlbäck 2011:37–53,64–65).

De publicerade verken är begränsade, därmed redovisas även ett fåtal examensarbeten inom området. Martin Göth genomförde en studie i syfte att finna förutsättningar till ett framgångsrikt fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland. Resultatet visade på att ländernas strategiska kultur skiljer sig åt, men eftersom många andra faktorer spelar roll kan skillnaderna överkommas. Det viktigaste för ett framgångsrikt samarbete är att en gemensam hotbild fastställs samt att officiella bindande överenskommelser nyttjas (Göth 2016). Anna Dellham undersökte varför de svenska drivkrafterna till ett försvarssamarbete med Finland intensifierades under åren 2009 till 2015. Inledningsvis var huvudanledningen av ekonomiska skäl, men ändrades senare till att innefatta den hotbild som framförallt Rysslands agerande medförde (Dellham 2016). Även Anders Idberg ämnade undersöka drivkrafterna bakom det svensk-finska samarbetet. Studien grundade sig på intervjuer och olika förklaringsmodeller nyttjades, varav det som författaren kallar rationellt aktörsperspektiv medförde störst förklaringskraft. Att förtroende och tillit mellan Sverige och Finland byggs upp är av central vikt och påtalades väl av respondenterna, lyckas detta medför det även en ökad drivkraft i sig (Idberg 2019).

1.2 Forskningslucka och forskningsproblem

Edström och Westbergs studie hanterade vilka vägar de nordiska länderna valde efter olika situationer i syfte att främja det egna säkerhetsläget, där samarbeten med andra länder är en del av detta. I studien som Edström, Gyllensporre och Westberg genomförde hanterades de nordiska ländernas militärstrategiska ändringar till följd av externa händelser. Ingendera av dessa studier fokuserar på ett försvarssamarbete mellan Sverige och Finland. Doesers studie hanterar hur strategisk kultur medför olika inriktningar för Sverige och Finland vad gäller internationella operationer men berör inte försvarssamarbetet länderna emellan. Kerttunen behandlar den finska men inte den svenska strategiska kulturen, där internationella insatser hamnar i fokus och därmed berörs inte samarbetet med Sverige. Trots att Wahlbäck's studie endast fokuserar

på Sveriges handlingar berörs händelser som har påverkat tidigare försök till försvarssamarbete mellan Sverige och Finland, vilka därmed kan påverka nutida och kommande försök, men eftersom det inte var syftet med studien sker inget vidare omhändertagande av detta. Något som de tidigare genomförda studierna inte undersökt är vilken innebörd den strategiska kulturen får för försvarssamarbeten, eftersom de studier som använt strategisk kultur har gjort det i en kontext som behandlar internationella insatser. Den identifierade forskningsluckan blir därmed vilken innebörd strategisk kultur har för ett försvarssamarbete mellan Sverige och Finland.

Forskningsöversikten och den identifierade forskningsluckan har bidragit till en vilja att bättre förstå hur ett försvarssamarbete påverkas av strategiska kultur, vilket hanterar den utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska identitet som länderna innehar (Doeser 2016:285). Forskningsproblemet består av att både Sverige och Finland uttrycker en vilja till ett fördjupat samarbete, men de historiska erfarenheterna har visat på att ett samarbete troligtvis inte kommer att fungera. För att ett tänkt samarbete skall möjliggöras att lyckas krävs en förståelse för vilka framgångsfaktorer som finns samt vad som kan vara hindrande. Det här är ett problem eftersom om rätt förutsättningar för att uppnå framgångsfaktorerna till samarbetet saknas från början kommer de resurser och åtgärder som används till samarbetet att vara av liten betydelse, om inte förgäves. För att samarbetet skall ha en möjlighet att lyckas behöver dess förutsättningar identifieras och vid behov arbetas mot.

1.3 Syfte och forskningsfråga

Syftet med studien är att skapa en förståelse för huruvida ett samarbete har förutsättningar att lyckas eller står inför samma öde som de samarbeten som tidigare försökts upprättas men misslyckats. De faktorer som påverkar beslutfattares syn på den strategiska omgivningen möjliggör en identifiering av de bakomliggande orsakerna till ländernas strategiska kultur, som sedan kan jämföras i syfte att skapa en förståelse för dess påverkan på ett försvarssamarbete (Doeser 2019:6–7). Genom förståelsen kan eventuella åtgärder för att förbättra förutsättningarna för samarbetet identifieras och vidtas. Utefter forskningsöversikten, det forskningsproblem som identifierats samt studiens syfte har följande forskningsfrågor tagits fram (Jensen och Sandström 2016:50–51):

Vilka skillnader och likheter finns i den svenska och finska strategiska kulturen?

&

På vilket sätt påverkar dessa skillnader och likheter ett fortsatt försvarssamarbete?

1.4 Disposition

Studien består av sex kapitel. Inledningskapitlet ger läsaren en förståelse för valt ämne. Det andra kapitlet avhandlar vald teori, det tredje kapitlet beskriver vald metod och i det fjärde kapitlet sker en empirisammanfattning och analys. Kapitel fem behandlar studiens resultat och följs därefter av avslutningskapitlet som sammanfattar studien.

2. Teori

Studien använder begreppet *strategisk kultur* som teoretisk grund, vilket ämnar fånga ett lands grundläggande tro och antaganden avseende utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik (Doeser 2017:743). Den grundläggande militärstrategiska tilltron och hur den påverkar politiska beslut blir således av central betydelse (Doeser 2019:6–7). Strategisk kultur är användbart eftersom det hanterar frågor avseende vad det strategiska beteendet kan härledas till och vad som har påverkat utvecklingen av detta (Gray 1999:50). I kapitel ges först en historisk överblick av begreppet, följt av en definition som fastställs för studien. Därefter motiveras valet av teori och kritik mot dess nyttjandes presenteras. Slutligen sker en operationalisering på begreppet där fem faktorer tas fram, vilka tilldelas indikatorer som möjliggör en analys av empirin (Johannessen och Tufte 2003:44–45).

2.1 Historia och generationer avseende strategisk kultur

Kultur i sig kan vara så svårdefinierat att det snarare bör diskuteras vad som bör exkluderas istället för vad som bör inkluderas i begreppet (Zaman 2009:69). I denna studie ses kultur som tidlösa ideal, intellektuellt och fantasifullt arbete inom vilket de mänskliga tankarna och erfarenheterna tas om handa samt en beskrivning av särskilda livsstilar vilket återspeglas inom såväl institutioner som dagligt beteende (Gray 1999:52). När forskare började få upp ögonen för den viktiga kopplingen mellan kultur och nationell säkerhetspolitik under 1970-talet tillkom strategisk kultur (Zaman 2009:70). Ingen fastställd definition av strategisk kultur finns (Doeser

2017:743). Istället talas det inom forskningen om tre generationer av forskning kring begreppet (Johnston 1995b:5), vilka härnäst tydliggörs i syfte att kunna definiera begreppets innebörd för denna studie.

Den första generationen av strategisk kultur uppstod av en vilja att förstå varför USA och Sovjetunionen hade problem med att förstå den andres strategiska kärnvapeninriktningar. Det var framförallt Jack Snyder som lade grunden där kultur, som tidigare haft en sekundär roll, istället sågs som en primär faktor bakom strategiskt handlande (Zaman 2009:74–77). Den huvudsakliga användningen är för att undersöka varför stater har olika strategiska inriktningar (Doeser 2019:6). Kritik som framförts är bland annat att den tydliga fokuseringen på kultur medför att historia och geografi kan frånses som påverkansfaktorer om en extern forskare tillämpar en egen operationalisering på den berörda undersökningen, vilket leder till att operationaliseringar tenderar att bli subjektiva. Ytterligare ses svårigheter med att skilja på beroende och oberoende variabler på ett tillförlitligt sätt eftersom samma material kommer att repetera sig själv (Lantis 2005:3).

Andra generationen framkom när en tanke uppstod kring skillnaden mellan vad ledare tror att deras retoriska tal medför och de bakomliggande motiven ledarna har. Bradley Klein står huvudsakligen bakom den här generationen där inspiration dragits från Gramscis teori om hegemoni (Klein 1988:63). Här nyttjas kultur som ett instrument för att förstå hegemoni (Doeser 2019:6), strategisk kultur kan därmed bidra som ett verktyg till den politiska hegemonin i det strategiska området. Vilket innebär att en stat kan utforska sina legitima rättigheter till våldsanvändning mot potentiella motståndare (Klein 1988:136). Enligt Klein skall en dominant klass styra över hegemonin, vilket leder direkt in på kritiken där frågetecken finns huruvida denna dominant klass är kapabla att hålla sig ovanför den strategiska kulturens begränsningar eller bli en del av den (Johnston 1995a:40).

Tredje generationen tillkom i mitten av 1990-talet och fokuserar på att bygga falsifierbara teorier, här ses kultur som en självständig variabel, fristående från materiella och icke-kulturella faktorer (Doeser 2019:6; Zaman 2009:78). Alastair Johnston ligger huvudsakligen bakom framtagandet och menar att en tydligare fokus på strategiska beslut fås kontra de tidigare generationerna. Ett system av symboler, till exempel språk och metaforer, används för att kontextualisera ett koncept för militärt nyttjande i politiska affärer och möjliggör skapandet av strategiska

preferenser (Johnston 1995b:18–19). Kritik som Johnston mottagit är att metoden varit bristfällig, då han i en av sina kändare studier fick som resultat att Kina hade två stycken olika strategiska kulturer (Zaman 2009:80). Ytterligare kritik är att kultur separeras från beteende och handling (Gray 1999:50).

2.2 Val av generation till studien

I den andra generationen bedöms det inflytande hegemoni har vara för stort för att de vitala aspekterna av strategisk kultur med säkerhet skall kunna återspeglas. Användningen av falsifierbara teorier samt aspekten att kultur ses som en självständig variabel är det som bidrar till att den tredje generationen ej används för studien. Därmed används första generationen strategisk kultur, eftersom den fokuserar på faktorer som är intressanta för denna studie, bland annat historia och geografi. Det här innebär att handling och kultur inte kan separeras eftersom personerna som genomför handlingarna alltid kommer påverkas av kultur (Gray 1999:55). Genom det här kan strategisk kultur ses som en lins som beslutsfattare använder vid tolkning av det strategiska landskapet, något som oavsett om det är via individer eller inom organisationer alltid kommer att existera och ha ett inflytande (Poore 2003:281).

2.3 Definition

I brist på fastställd definition av strategisk kultur används här en definition som är tagen ifrån Colin S. Gray's beskrivning av den amerikanska strategiska kulturen, den redogörs på engelska i syfte att dess innebörd inte skall riskera att gås miste om vid en översättning:

Strategic culture is modes of thought and action with respect to force, derived from the perception of national historical experience, aspirations for self-characterization, and from all the many distinctively experiences (of geography, political philosophy, civil culture, and 'way of life') that characterize an citizen. (Gray 1981:22)

2.4 Motivering till vald teori och kritik

Eftersom strategisk kultur berör ett lands mest grundläggande militärstrategiska tilltron och hur det påverkar politiska beslut passar begreppet väl till denna studie som hanterar två länders påverkan på ett försvarssamarbete. Länders agerande i den internationella politiken kan försöka

förklaras genom en förståelse för deras kulturella tankesätt (Gray 1988:42–43). Strategisk kultur representerar den normativa och institutionella miljö inom vilken politiska beslut formas, tas och försvaras (Britz 2016:2). Användandet av begreppet medför att en bättre förståelse fås för oss själva, omvärlden och eventuella motståndare (Zaman 2009:83–84).

Utöver kritiken som respektive generation fått presenteras här mer generell kritik. Strategisk kultur har ifrågasatts huruvida det är kapabelt att hantera olika kulturer som bildas i olika delar av det analyserade objektet (Zaman 2009:82). Ytterligare har själva definitionen av de ingående faktorerna som används i undersökningar fått kritik för att vara bristfälliga, vilket har medfört att en induktiv ansats inte möjliggörs (Echevarria 2017:2). Istället för att använda empiri för att finna generella mönster (Johannessen och Tufte 2003:35–36), blir definitionerna något hastigt framtagna ur användarnas egna teorier, vilket bidrar till svårigheter att definiera begreppet i sin helhet. Strategisk kultur kan därmed även komma innefatta ett stort antal olika faktorer, allt som kan tänkas påverka en beslutsfattares agerande, vilket försvårar möjligheterna till en fastställd definition. Ytterligare kan resultat från tidigare studier som använt begreppet ses som oförmögna att dra generaliserbara slutsatser ifrån. Strategisk kultur är helt enkelt för svårfångat för att kunna användas på ett bra sätt (Echevarria 2017:2–4).

Under genomförandet av operationaliseringen eftersträvas en tydlig koppling mot det vitala aspekterna av respektive faktor, där faktorerna möjliggörs att analyseras på flera plan genom nyttjandet av mer än en indikator, vilket främjar möjligheterna till djupare svar (Johannessen och Tufte 2003:45–46; Esaiasson et al. 2017:56–57). Det är författaren som har genomfört operationaliseringen och format den efter sina egna preferenser, livsåskådningar och tolkningar (Gray 1999:67), vilket kommer att påverka resultatet utefter de val som författaren gjort. Detta kan leda till att studien går i fel riktning och ej undersöker det som var tänkt eller helt enkelt inte har förutsättningarna för att undersöka ämnet på ett nog adekvat sätt.

2.5 Operationalisering

Faktorerna bedöms ha stor påverkan på ländernas strategiska kultur eftersom de innefattas av sådant som berör deras utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska inriktningar (Doeser 2016:285). Operationaliseringen medför en avgränsning på det breda begreppet där det som hanterar försvarssamarbeten är vitalt, därmed möjliggörs fokus på det som studien syftar till.

Varje faktor tilldelas indikatorer som möjliggör en analys av empirin mot faktorerna (Esaiasson et al. 2017:56–57).

Faktor 1: Historia och tidigare krigserfarenhet

Här hanteras de historiska erfarenheter som landet har, där militära- och krigserfarenheter är av intresse. Däremot kan det finnas historiska erfarenheter som inte direkt anses vara av sådan karaktär, men som indirekt kan ha en stor påverkan på de militära händelserna, varpå dessa omhändertas (Zaman 2009:75). Tidigare lyckade och misslyckade krigserfarenheter kan medföra en stor betydande förklaringskraft avseende mindre länders valda strategier (Edström och Westberg 2020:202).

Indikatorer:

- *Vilka påtagliga historiska militära erfarenheter har landet?
- *Vilka ytterligare historiska erfarenheter som kan vara av betydelse har landet?
- *Hur har landet påverkats av dessa erfarenheter?

Faktor 2: Geografi

Här hanteras betydelsen av landets geografiska läge, vilka erfarenheter det medfört samt vilka utmaningar, fördelar och begränsningar det innebär för invånarna och beslutsfattarna. I fokus är den försvars- och säkerhetspolitiska aspekten (Wylie 1989:42), där den strategiska betydelse som geografin innebär är viktigast (Edström och Westberg 2020:202).

Indikatorer:

- *Vilken betydelse har landets geografiska läge?
- *Vilka utmaningar, fördelar och begränsningar medför det geografiska läget?

Faktor 3: Upplevd hotbild

Här hanteras landets upplevda hotbild, vilket kan innebära olika påverkansområden där mänskliga rättigheter eller territoriella gränser utgör två exempel. Hoten kan även komma från olika källor och vara från ett annat land, från en koalition av länder eller från icke-statliga aktörer (Doeser och Eidenfalk 2019:7).

Indikatorer:

*Vilka huvudsakliga hot upplevs finnas mot landet?

*Vilka hot bedöms framstå i framtiden?

Faktor 4: Försvarsmaktens huvuduppgift

Här hanteras försvarsmaktens huvudsakliga uppgift, till exempel om territoriellt försvar eller internationella insatser anses viktigast i syfte att främja det nationella säkerhetsläget som landet har eller möjliggöra det säkerhetsläge som landet vill uppnå (Doeser 2016:286; Doeser och Eidenfalk 2019:8).

Indikatorer:

*Vad är försvarsmaktens huvuduppgift?

*Har huvuduppgiften ändrat karaktär under de senaste 20 åren?

Faktor 5: Samarbeten i nutid

Här beskrivs de samarbeten som finns i nutid, men även önskade riktningar i framtiden. Exempelvis samarbeten som används då möjligheten till samarbete med internationella organisationer ej är möjligt. Det är viktigt att belysa syftet med samarbetet samt hur det kan bidra till att landets mål uppnås (Doeser och Eidenfalk 2019:8).

Indikatorer:

*Vilka nutida samarbeten finns?

*Finns önskvärda framtida samarbeten?

*Vad vill uppnås via samarbetet?

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Studien genomförs i form av en jämförande flerfallsstudie där Sverige och Finland representerar varsitt fall (Johannessen och Tuft 2003, 56). En flerfallsstudie möjliggör att det specifika och unika i respektive lands strategiska kultur kan framhävas och sedan jämföras i syfte att belysa påverkan på ett försvarssamarbete. Om eventuella skillnader eller likheter finns kan

dessa tydliggöras och ett visst fenomen kan försöka förklaras (Ekengren 2012:42; George och Bennett 2005:67; Johannessen och Tufte 2003:57).

Hur det svenska och finska försvarssamarbetet påverkas av strategisk kultur identifieras genom användningen av fem faktorer som alla bedöms representera begreppets vitala delar, vilket är en nödvändighet för att kunna göra antaganden avseende samarbetet. Varje faktor tilldelas indikatorer som möjliggör en analys av empirin mot faktorerna. Varpå det är av stor vikt att indikatorerna representerar faktorerna på ett korrekt vis (Esaiasson et al. 2017:56–57; Johannessen och Tufte 2003:44–46). Empirin och analysen är samskrivna med anledningen att undvika att empirin behöver återges i en större utsträckning under analysen, det underlättar även för läsaren att analysen följer direkt efter empirin då en tydligare koppling mellan avsnitten uppnås. Empiri och analyskapitlet är uppdelat i en del för Sverige och en del för Finland som båda genomförs med samma tillvägagångssätt och därefter jämförs, vilket innebär att en replikationslogik uppnås (Jensen och Sandström 2016:51,54–55). Empirin består av både publicerade verk och officiella dokument i syfte att kunna återspegla ett brett spektrum genom att först synliggöra vad tidigare forskning visar på och därefter belysa vad ländernas officiella synvinkel är. Utefter tillgängligt material till respektive faktor kommer de publicerade verken och de officiella dokumentens andelar att variera i storlek, det här för att möjliggöra för material som anses viktigt för studien att rymmas och synliggöras. De publicerade verken och officiella dokumenten skrivs separerade från varandra inom respektive faktor i syfte att bidra med tydlighet, dessa sammanfogas dock i analysen. Efter den svenska och finska delen sker en sammanfattande analys som väver samman analyserna från den svenska och finska delen, där skillnaden i den strategiska kulturen framhävs, även en diskussion avseende innebörden äger rum. Eftersom en tolkning sker inom den sammanfattande analysen kan ett resultat fås och därmed möjliggörs besvarandet av forskningsfrågan (Johannessen och Tufte 2003:72).

3.2 Avgränsningar

Endast strategisk kultur nyttjas som teoretiskt ramverk eftersom det anses innehålla det vitala för studiens genomförande. Begreppet avgränsas till de framtagna faktorerna för att möjliggöra studien, vilket leder till att sådant som inte passar in under någon faktor utelämnas trots att det hade kunnat påverka resultatet. Det här omhändertas istället under avslutningskapitlet där förslag till vidare forskning presenteras. Strategisk kultur fokuseras mot det vitala för ett försvarssamarbete mellan länderna i syfte att möjliggöra att empirin till respektive faktor konkretiseras

och begränsas, vilket sker på grund av strategisk kulturs breda innebörd och den stora mängd empiri som skulle kunna komma att innefattas i respektive faktor.

Studiens avgränsning till att endast omfatta Sverige och Finland motiveras framförallt av att båda officiellt uttrycker vilja till ett fördjupat samarbete (Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium 2014; 2015), är icke-Natomedlemmar samt delar historiska erfarenheter som berör försvarssamarbeten (Westberg 2015:131–149).

Empirin som tillhör *Faktor 1: Historia och tidigare krigserfarenhet* avgränsas eftersom den svenska och finska historien går långt tillbaka i tiden samt på grund av att de fyra övriga faktorer behöver ges utrymme, samtidigt som viktiga händelser inte vill riskera att förbises. För att uppnå det här används en distinkt tidpunkt, 6 december 1917, som är dagen då Finlands självständighetsförklaring ägde rum. Trots avgränsningen inkluderar tidsspannet en lång period, varpå endast de viktigaste händelserna fokuseras på. Den andra indikatorn tillhörandes *Faktor 4: Försvarsmakten huvuduppgift* som berör huruvida huvuduppgiften har ändrat karaktär avgränsas till att innefatta det senaste 20 åren, med motiveringen att möjliggöra att förändringar eller tendenser synliggörs. De övriga faktorerna har avgränsats till att innefatta nutid, med motiveringen att det är nutid som är det vitala i studien samt att en historisk inblick i dessa inte skulle medföra något som Faktor 1 och Faktor 4 ej innefattar.

Empirin har avgränsats till att inte innefattas av intervjuer som insamlingsmetod, vilket hade kunnat medföra en bättre förståelse för personers faktiska syn på ett visst fenomen eller ämne. Motiveringen att inte nyttja intervjuer är den tidsåtgången som detta medför i kombination med det begränsade tidsutrymme som finns för studiens genomförande (Lantz 2013:13,26–27).

3.3 Metodologisk diskussion

Eftersom författaren kommer in i studien med en viss förståelsehorisont medför det att analysen och resultatet kommer påverkas av den tolkningen författaren gör, eftersom det är författaren som skapar ett sammanhang av tolkningen som leder till en helhetsbild (Johannessen och Tufte 2003:24,72). Det här medför att intersubjektiviteten i studien påverkas, eftersom resultatet är beroende av författarens tolkningar och val, däremot fås en hög intrasubjektivitet (Boréus och Bergström 2018:40–41). Genom att empirin är uppdelad i en del som innehåller publicerade verk och en del som innehåller officiella dokument kan delarna komplettera varandra i analysen

och en mångfald uppnås, vilket möjliggör att sådant som exempelvis inte nämns i officiella dokument kan framkomma genom de publicerade verken (Esaiasson et al. 2017:297–298).

3.4 Forskningsetiska överväganden

Ett övervägande avseende hur de forskningsetiska riktlinjerna (informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet) påverkas har gjorts. Eftersom studien undersöker öppna källor och ej fokuserar på enskilda individer har inte dessa riktlinjer frångåtts (Esaiasson et al. 2017:354; Johannessen och Tufte 2003:57–66).

3.5 Val av undersökningsmaterial

Empirin som används består av publicerade verk i form av böcker och artiklar samt officiella dokument från respektive land. Det empiriska urvalet medför att både synen från studier som forskare genomfört samt den officiella synen från respektive land kan fås, vilka kan ställas i förhållande till varandra. De officiella dokumenten som hanterar de försvars- och säkerhetspolitiska inriktningarna för respektive land är direkt kopplade till forskningsfrågan och medför därmed hög validitet vad avser landets officiella syn (Johannessen och Tufte 2003:47). De publicerade verken medför att forskarna och författarnas åsikter och observationer kan omhändertas, vilka är påverkade av deras egen förståelsehorisont (Johannessen och Tufte 2003:23–24). Genom användningen av böckerna och artiklarna kan fakta och åsikter som av olika skäl inte återfinns i officiella dokument framhävas. Eftersom de publicerade verken inte är officiella nedgår deras validitet, men den bedöms dock fortsatt som hög eftersom det berörda ämnet är i fokus (Johannessen och Tufte 2003:47; Boréus och Bergström 2018:38–40). Det var problematiskt att hitta officiella dokument inom vilka Finlands egna åsikter framhävs avseende de historiska erfarenheterna inom tidsspannet fram till kalla krigets slut.

3.6 Källkritisk diskussion

För att ett bedömning av trovärdigheten och sanningshalten i den nyttjade empirin skall kunna göras används de fyra källkritiska kriterierna: äkthet, oberoende, samtidighet och tendens. Eftersom de officiella dokumenten är skrivna i nutid samt är tagna från Sveriges regering och Finlands stadsråd uppnås samtliga kriterier. Äkthetskriteriet uppnås även vad avser de publicerade verken eftersom även dessa är skrivna i relativ nutid samt publicerade antingen i form av

böcker eller artiklar på internet från trovärdiga förlag och hemsidor. Däremot uppfylls inte oberoendekriteriet fullt ut eftersom det ej går att avgöra huruvida författarna påverkats utifrån, samt på grund av avståndet mellan författaren och berättelsen som uppstår eftersom andrahandskällor nyttjas. På grund av det här användes flertalet av varandra oberoende källor. Framförallt den empiri som rör historien kan medföra att samtidighetskriteriet inte uppnås fullt ut, empirin som tillhör de andra faktorerna uppnår kriteriet. Avseende tendenskriteriet går det ej att utesluta att författare vill måla upp en viss bild som är tendensiöst åt endera håll, eftersom författarna har olika nationalitet, olika synsätt och kanske olika ändamål som vill uppnås med texterna (Eriksson 2018:135–149; Esaiasson et al. 2017:287–296).

4. Empiri och Analys

Det här kapitlet består av tre delar, i den första sker en empirisammanfattning och analys för Sverige, i den andra sker samma sak för Finland och i den tredje delen sker en sammanfattande analys där båda länderna jämförs. Den svenska och finska delen är uppdelad enligt de fem faktorerna, för respektive faktor sker först en empirisammanfattning, därefter sker en analys på den presenterade empirin mot faktorns indikatorer. Empirisammanfattningen är uppdelad i en del som hanterar publicerade verk och en del som hanterar officiella dokument från länderna.

4.1 Empirisammanfattning och analys för Sverige

4.1.1 Historia och tidigare krigserfarenhet

Indikatorer:

- *Vilka påtagliga historiska militära erfarenheter har landet?
- *Vilka ytterligare historiska erfarenheter som kan vara av betydelse har landet?
- *Hur har landet påverkats av dessa erfarenheter?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Det svenska säkerhetsläget förbättrades efter första världskrigets fredsförhandlingar 1919–1921, trots neutraliteten som bevarades under kriget. Inträdet i Nationernas Förbund (NF) medförde ett skiftat fokus från neutralitet till kollektiv säkerhet och Sverige hoppades påverka andra

länder genom nedrustningsåtgärder. Försvarsbeslutet 1925 präglades av nedrustning som motiverades av det förbättrade strategiska läget och minskade hotbilden till följd av Finland och de baltiska ländernas självständighet (Böhme 1986:166–169; Westberg 2015:121–131). Under andra världskriget var Sveriges mål att vara neutrala, däremot gavs hjälp till Finland som drabbades av Sovjetunionens anfall i form av bland annat krigsmateriel och uppsättandet av frivilligförband (Cronenberg 1986:110–111). För att upprätthålla neutraliteten skedde eftergifter mot Tyskland mellan åren 1939 och 1942, därefter skiftades Sveriges handlingar till att bidra till västmakternas krigsföring från svenskt territorium (Westberg 2015:149–162). Sverige behöll officiellt en neutralitetspolitik efter kriget vilken övergavs först efter Sovjetunionens fall (Petersson 2012:121). Världlandsavtalet med Nato innebar att neutralitetspolitiken övergavs till förmån för en solidaritetspolitik (Edström och Westberg 2020:200; Westberg 2015:198).

Officiella dokument:

Under kalla kriget var Sovjetunionen det enda reella hotet mot Sverige och med hänsyn till att en neutralitetspolitik förts under de två världskrigen med lyckat resultat skedde en fortsättning på samma linje (Regeringen 2001:387–388). Vid Sovjetunionens fall sågs inte längre några existentiella hot och internationella insatser blev prioriterade högre, till följd lades närmare 70% av grundorganisationen ner mellan 1990 och 2005 (Försvarsberedningen 2019:131–136,140). Medlemskap skaffades i Natos Partnerskap för fred 1994 (Regeringen 1994:1) och i EU 1995 (Regeringen 2014). I samband med att det säkerhetspolitiska läget i Europa försämrats tecknades ett världlandsavtal med Nato år 2014 syfte att stärka den svenska försvarsförmågan (Regeringen 2016:1,12).

Analys:

Sveriges militära krigserfarenheter under det analyserande tidspannet har varit näst intill obefintliga till följd av den neutralitetspolitik som förts under framförallt andra världskriget men även under kalla kriget. De erfarenheter som finns är däremot kopplade mot att de metoder som användes kan anses ha fungerat eftersom Sverige lyckades hålla sig utanför krig. Framförallt att den eftergiftspolitik som fördes mot Tyskland under andra världskriget var en stor anledning till att ett krig kunde undvikas. Eftersom Sverige främjat kollektiv säkerhet under fredstid och en neutralitetspolitik under krigstid kan erfarenheter dras att det är ett koncept som visat sig fungera, Sverige vill bidra på en internationell nivå under premisen att det råder fred. Genom en solidaritetspolitik under fredstid hoppas Sverige kunna bidra med sådant som motverkar att

eventuella krig utbryter, medans de konsekvenser som fås om det väl sker inte vill handhas. Sett till hur dessa erfarenheter har påverkat Sverige i nutid går kopplingar att göra mellan den politik som bedrivs i nuläget och den som genomfördes under mellankrigstiden och efter kalla krigets slut med ett aktivt agerande på den internationella arenan.

4.1.2 Geografi

Indikatorer:

*Vilken betydelse har landets geografiska läge?

*Vilka utmaningar, fördelar och begränsningar medför det geografiska läget?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Det geografiska läge som Sverige har ses som mer betydelsefullt för Nato kontra läget på till exempel de baltiska länderna (Wahlbäck 2011:65). Geografin medför ett naturligt skydd av Finland från Ryssland (Westberg 2012:95; Jakobson 1998). Däremot medför läget att Sverige befinner sig mitt emellan Nato och Ryssland, om en militär konflikt mellan parterna inträffar kommer den troligen ske inom Östersjöområdet och därmed påverka Sverige (Westberg 2015:204–205).

Officiella dokument:

I Sveriges närområde har det säkerhetspolitiska läget försämrats som ett resultat av Rysslands agerande i Ukraina, annektering av Krim samt ökade intresse och aktivitet i Östersjöområdet. Även den ökade ryska militära aktiviteten i Arktis och längst den västra landsgränsen har en påverkan (Försvarsberedningen 2019:44–47). Östersjön är vitalt för Nato i syfte att kunna understödja medlemsländer och för dessa operationer är Gotland, Östersjöinloppet, västkusten och södra Sveriges luftrum av stor strategisk innebörd (Försvarsberedningen 2017:73–75). Ett försvar av Sverige är krävande till följd av den stora landytan, men den långa landsgränsen mot vatten underlättar. Det ökade intresset för Arktis och Östersjöområdet i kombination med Sveriges geografiska läge har bidragit till att landets säkerhetspolitiska och militärstrategiska betydelse har ökat för omvärlden (Försvarsberedningen 2019:41–44).

Analys:

Sverige har en stor geografisk betydelse framförallt avseende Östersjöområdet där Gotland är av stor strategisk vikt. Gotland är därmed viktigt för samtliga parter i en eventuell konflikt i området, varpå stora påtryckningar och utmaningar skulle kunna hamna mot Sverige avseende Gotland och dess användande. Det kommer därmed inte bli lätt för Sverige att stå utanför en konflikt i området likt andra världskriget på grund av den stora strategiska fördelen som innehavandet av Gotland medför. Det här innebär att antingen väljer Sverige sida i konflikten, utövar en eftergiftspolitik likt andra världskriget mot Tyskland eller försvarar det egna territoriet med de resurser som innehas, oavsett om det är Nato, Ryssland eller någon annan part som vill ha tillgång till Gotland. Det är en stor fördel för Sverige att Finland ligger placerat som ett skydd mot Ryssland. Den ökade militära aktiviteten i Sveriges närområde i kombination med Natos möjliga nytta av Sveriges geografiska läge i syfte att understödja medlemsländer medför att Sverige i viss utsträckning kan förlita sig på att Nato inte skulle tillåta att Ryssland tar kontroll över någon del av Sveriges territorium.

4.1.3 Upplevd hotbild

Indikatorer:

*Vilka huvudsakliga hot upplevs finnas mot landet?

*Vilka hot bedöms framstå i framtiden?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

USA:s roll som enfaldig tonsättare i säkerhetspolitiken har nedgått med ett ökat inflytande av både Ryssland och Kina (Wivel 2014:89). Samtidigt är hoten om en konflikt mellan Ryssland och Nato påtagliga, där Sverige skulle komma att påverkas om än i oklar utsträckning. Förutom militära hot från andra stater finns andra typer av hot som tillkommer genom till exempel ekonomiska och politiska säkerhetsutmaningar. Något som det svenska försvaret inte är utformat för att möta, vilket i sig medför ett hot (Westberg 2015:204–207).

Officiella dokument:

Den primära hotbilden som upplevs är Ryssland och dess agerande som drastiskt försämrat det säkerhetspolitiska läget som Sverige, men även övriga Europa, befinner sig i. Agerandet bidrar till att det grundläggande i den europeiska säkerheten så som samarbeten och institutioner ifrågasätts och utmanas (Försvarsberedningen 2019:17–18). Ryssland har visat på ett agerande som

sker med kort varsel och är oförutsägbart, samtidigt som enskilda länder utsätts för påverkanskampanjer. Som följd till de investeringar som gjorts kommer den ryska militära förmågan att fortsatt öka det kommande decenniet. Säkerhetspolitiken som Ryssland för mot USA, Nato och EU i kombination med USA:s ökade nationella fokus är även bekymrande (Försvarsberedningen 2017:17–19). Ryssland har uttalat att svarsåtgärder kommer vidtas om Sverige går med i Nato, samt att det nuvarande samarbetet med Nato kommer att innebära svarsåtgärder (Försvarsberedningen 2019:46). Terrorism, våldsbejakande extremism och cyberattacker är även påtagliga hot som berör större delen av världen (Försvarsberedningen 2017:18). Ytterligare medför Kinas utveckling och stärkta ställning konsekvenser, dels i form av landets investeringar i Europa som medför ett ökat inflytande, men även genom ett minskat engagemang i Europa från USA till förmån för Asien (Försvarsberedningen 2019:18).

Analys:

Hotbilden består av ett försämrat och osäkrare omvärldsläge som i sin tur påverkar den svenska säkerheten. Direkta territoriala hot eller hot mot landets fortsatta existens talas därmed inte om. Det är Ryssland som ligger i fokus och pekats ut som den ansvariga för det försämrade omvärldsläget. Om Ryssland skulle angripa ett land i närområdet skulle Sverige onekligen påverkas, om inte direkt så indirekt genom att Sverige inte vill behöva göra ett obekvämt ställningstagande och därmed riskera att dras in i en konflikt. Därav den stora oron avseende USA:s minskade fokus på Europa vilket skulle medföra att andra länder behöver ta en större roll för att motverka det ökade inflytandet från Ryssland. Denna hotbild från Ryssland bedöms fortsätta och på lång sikt är det framförallt Kina som får uppmärksamhet.

4.1.4 Försvarsmaktens huvuduppgift

Indikatorer:

*Vad är försvarsmaktens huvuduppgift?

*Har huvuduppgiften ändrat karaktär under de senaste 20 åren?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Sedan kalla kriget har olika regeringar suttit vid makten och endast fyra av dessa år har skett med majoritetsstöd, trots det här har beslut om att skicka svenska trupper på internationella

insatser skett på regelbunden basis (Edström och Gyllensporre 2014:158–160). Efter upplösningen av Sovjetunionen gick Sverige gradvis mot att uppgiftställandet till Försvarsmakten skulle fokusera på internationella insatser i en större grad och inriktningen intensifierades runt år 2000. Vilken var en direkt påföljd av att den största hotbilden sågs som terrorism och inomstatliga konflikter (Doeser 2016:287). Den ryska annekteringen av Krim och kriget i Ukraina ledde dock till en omprioritering i uppgiftsställandet till Försvarsmakten där det nationella försvaret åter lades i fokus, inom vilket återinförandet av värnplikten var en åtgärd (Edström och Westberg 2020:200).

Officiella dokument:

Vid millenniumskiftet inriktades försvaret mot internationella insatser till följd av ett ökat behov av att kunna bidra till europeisk krishantering (Regeringen 1999:47). Försvarsmaktens tillgänglighet och flexibilitet bedömdes ytterligare behöva ökas i syfte att kunna genomföra omvärldsbevakning, insatser och utveckling av insatsorganisation, till följd av detta slopades värnplikten (Regeringen 2009:37–38,77). I 2015 års försvarsbeslut ändrades dock inriktningen och det nationella försvaret prioriterades åter igen (Regeringen 2015:53–56). En påföljd av det här var återinförandet av totalförsvarsplikt år 2017 (Regeringen 2017). Försvarsmaktens uppgifter i nutid är att: försvara Sverige mot ett väpnat angrepp, såväl inom som utanför Sveriges territoriella gränser värna om rättigheter och nationella intressen, hävda territoriell integritet, främja landets säkerhet, genom nationella och internationella operationer förebygga och hantera konflikter och krig samt bistå samhället med befintlig förmåga under fred och höjd beredskap (Försvarsberedningen 2019:149).

Analys:

Huvuduppgiften för Försvarsmakten har under en kort tid skiftat fokus från internationella insatser till nationellt försvar, där Sveriges säkerhet huvudsakligen anses kunna främjas från det egna territoriet. Något som tyder på att den kollektiva säkerheten inte litas på i lika stor utsträckning längre. För att möjliggöra att huvuduppgiften löses har bland annat värnplikten återinförts samt planering och genomförande av de åtgärder som behöver vidtas för att kunna möta detta högre ställda krav på nationellt försvar har påbörjats. Det nyligen skiftade uppgiftställningen medför att Försvarsmakten i nuläget ej är dimensionerat och utrustat för att möjliggöra att dessa uppgifter löses.

4.1.5 Samarbeten i nutid

Indikatorer:

- *Vilka nutida samarbeten finns?
- *Finns önskvärda framtida samarbeten?
- *Vad vill uppnås via samarbetet?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Sverige ville inom EU samarbetet medverka i fredsfrämjande syften, samtidigt som andra länders strävande efter ett djupare försvarspolitiskt samarbete inte ville förhindras (Doeser 2012:200). Samarbetet inom Nordic Defence Cooperation (Nordefco) fokuserar till större delen på ekonomi och en effektiv kostnadslösning (Edström och Gyllensporre 2014:14–15). Sverige vill främja säkerheten i närområdet genom att visa på att Nato kan komma tillåtas använda territoriet till insatser som syftar till att understödja medlemsnationer. Ett bindande försvarsförbund med Finland skulle medföra ett mer utsatt läge för Sverige eftersom Finlands territoriala landsgräns mot Ryssland skulle hamna inom svenskt ansvarsområde (Westberg 2015:205,234–235).

Offentliga dokument:

År 2009 bildades Nordefco i syfte att stärka respektive lands egna försvar genom gemensamma och effektiva lösningar avseende till exempel övningar, utbildning, materiel (Regeringen 2015:23). Ett fördjupat fredstida samarbete med Finland undertecknades 2014 i syfte att uppnå ökad operativ förmåga, vilket kan ske genom ökad interoperabilitet och användningen av gemensamma resurser. Samarbetet är bilateralt men fungerar även inom övriga samarbetsplattformar som FN, EU, Nato och Nordefco (Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium 2014; 2015). Samarbetet med Finland skall inte vara bindande, utan snarare möjliggöra ett gemensamt handlande (Regeringen 2015:24). Utvecklingsmässigt ser Sverige att samarbetet fokuserar på planering och förberedelser för till exempel FN stadgans artikel 51 som hanterar rätten till utövande av självförsvar, samt hävdande av territoriell integritet för såväl Sverige och Finland (Försvarsberedningen 2017:210). Ett förslag om att möjliggöra mottagandet och givandet av operationellt stöd tyder på en vilja till fortsatt utveckling av samarbetet

(Regeringen 2020). Samarbetet inom EU medför den mest betydelsefulla plattformen för Sverige avseende utrikes- och säkerhetspolitik, varpå initiativ för att stärka detta bör tas (Försvarsberedningen 2019:52–55).

Analys:

De viktigaste samarbetena som finns idag är inom EU och det bilaterala samarbetet med Finland. Genom EU önskas ett bra säkerhetsläge kunna värnas genom en bred bas av länder som alla har Europa som huvudsakliga intressesfär, vilket motiverar den svenska viljan till ett starkt samarbete. Samarbetet med Finland syftar till att förbättra det svenska säkerhetsläget i nuläget, men vikten av att samarbetet inte är bindande tyder på att Sverige inte vill riskera att bli in-dragna i en konflikt på grund av Finland eller behöva ta hänsyn för den finska territoriala grän-sen. Sverige vill kunna välja sin strid och eftersom Finland bedöms vara det mer utsatta landet har Sverige möjligheten att agera efter uppkommen situation enligt vad som anses lämpligast. Sverige är ute efter att det egna säkerhetsläget skall förbättras maximalt utav samarbetet utan att det skall behöva vara bindande, därav eftersträvas en ytterligare fördjupning så länge denna premiss hålls fast vid. Dock tyder viljan till en fördjupning av samarbetet, till att innefatta FN stadgans artikel 51 och hävdande av territoriell integritet, på att Sverige bedömer infinna sig i ett läge där dessa åtgärder är nödvändiga.

4.2 Empirisammanfattning och analys för Finland

4.2.1 Historia och tidigare krigserfarenhet

Indikatorer:

- *Vilka påtagliga historiska militära erfarenheter har landet?
- *Vilka ytterligare historiska erfarenheter som kan vara av betydelse har landet?
- *Hur har landet påverkats av dessa erfarenheter?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Den 6 december 1917 förklarade Finland sig självständigt från Ryssland och i januari påbörjades inbördes strider mellan borgerliga ”de vita” och pro-ryska rödgardister. Ett fredsavtal slöts i oktober 1920 varpå finska anspråken på Karelen gavs upp. Finland hade under tiden värdjat om svensk hjälp utan vidare framgång och under 1920-talet söktes samarbeten med Estland,

Lettland, Litauen och Polen, återigen utan framgång och under fortsättningen av mellankrigstiden fördes en alliansfri politik (Westberg 2012:96–100). Sovjetunionen var under mellankrigstiden det största hotet mot Finland och ett väpnat försvar för landets fortsatta existens förberedes (Westberg 2015:139). Den 30 november 1939 påbörjade Sovjetunionen sitt anfall mot Finland (Wahlbäck 2011:46). Finland riktade en förfrågan till Sverige den 1 december avseende överförandet av trupper till Ålands försvar, varpå Sverige avböjde. Den 1 mars riktades en förfrågan till västmakterna om hjälp och en brittisk-fransk operation förbereddes, men avbröts när fredsförhandlingarna mellan Finland och Sovjetunionen färdigställdes den 13 mars 1940 (Westberg 2015:148). Freden sågs som en framgång trots att den innebar en 12% förlust av territoriet. Finland och Tyskland ingick en överenskommelse och fortsättningskriget mot Sovjetunionen startade i slutet av juni 1941 (Westberg 2015:152–153). Ett vapenstillestånd tecknades med Sovjetunionen den 19 september 1944 och Finland hade återigen vunnit en avvärjningsseger (Wahlbäck 2011:50; Koivula och Forss 2011:153–154). VSB-avtalet (vänskap, samarbete och ömsesidigt bistånd) tecknades med Sovjetunionen vilket kom att begränsa Finlands inrikespolitiska handlingsutrymme (Kerttunen 2014:119–120). Det ändrades när Sovjetunionen föll och Finlands tidigare strikta neutralitetspolitik luckrades upp (Koivula och Forss 2011:162–165).

Officiella dokument:

Finlands försvar är något som berör och engagerar hela befolkningen (Stadsrådet 2017:28). Kalla krigets slut innebär en stabiliseringsperiod där institutioner utvidgades och integrationen fördjupades (Stadsrådet 2004:16). Finland anslöt sig till EU år 1995 (Europainformationen u.å.), året innan skaffades medlemskap i Natos Partnerskap för fred och 2014 ingicks ett världsavtal med Nato (Nato 2018).

Analys:

Finland har under det undersökta tidsspännet gott om krigserfarenheter, där Ryssland/Sovjetunionen stått som motpart. Utöver de två krigen som utkämpats har en stor påverkan skett på Finland även under fredstid i form av bland annat inskränkande i handlingsutrymmet och de territoriala ändringar som skett. Erfarenheterna har medfört att Finland behövt jobba mot att minska inflytandet som Ryssland/Sovjetunionen haft över landet, något som tydligt präglar dagens Finland där Ryssland är det största hotet mot finsk säkerhet och därmed påverkar landets handlingar (Kerttunen 2014:120). De misslyckande samarbetena med bland annat Sverige har inneburit att en misstro till att lita på andra under påfrestande och kritiska situationer uppstått.

Den enda garanterade säkerheten för Finland är att planera och förbereda sig själva. Erfarenheterna fram till Sovjetunionens fall har även inneburit ett närmande mot väst som gradvis skett därefter. Finland har lärt sig av de erfarenheter som fått och det har inneburit en tydlig säkerhetspolitisk inriktning i nutid.

4.2.2 Geografi

Indikatorer:

*Vilken betydelse har landets geografiska läge?

*Vilka utmaningar, fördelar och begränsningar medför det geografiska läget?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Finland delar 1300km landsgräns med Ryssland inom vilket närområde två krig utkämpats under andra världskriget (Dahl och Järvenpää 2014:125–126; Doeser 2016:284). Landsgränserna har på grund av dessa krig skiftat mellan Finland och Ryssland/Sovjetunionen (Westberg 2012:98–99; Wahlbäck 2011:47). Finland ligger isolerat till kontra resterande EU-medlemmar (Koivula och Forss 2011:162–163), vilket innebär en utsatthet men även medför ett naturligt skydd för läder i västlig riktning (Westberg 2012:95; Jakobson 1998). Genom Östersjöns ökade betydelser är både Åland och finska vikens kust av stor strategisk vikt (Westberg 2015:204–205). I närheten av det finska territoriet finns viktiga ryska platser i form av framförallt St. Petersburg och militärbaser på Kolahalvön (Edström och Westberg 2020:196).

Officiella dokument:

Konflikten i östra Ukraina och annekteringen av Krim har medfört ett försämrat säkerhetsläge. I Östersjöområdet har den militära närvaron och allmänna spänningen ökat till följd av att den militärstrategiska betydelsen anses blivit större. Kolahalvön fyller en viktig funktion för landets strategiska vapen och en ökad aktivitet i det arktiska området har även skett (Stadsrådet 2017:8).

Analys:

Finlands geografiska läge har en stor betydelse på grund av utsattheten kopplat mot hotbilden som Rysslands medför. Utsattheten beror på bland annat den långa delade landsgränsen, där stora områden behöver hanteras, samt närheten till viktiga ryska områden och platser. Vilket ytterligare kan belysas genom Fennoskandias två tydliga delar. Dras en gräns från norra delen

av Bottenviken och norrut till Barents hav, lämnas Sverige och Norge på en sida samt Finland och Ryssland på den andra. Delningen visar på det naturligt skydd som Finland medför till länderna i västlig riktning. Vid en konflikt eller om Ryssland tar kontroll över Östersjöområdet riskerar Finland att bli avskurna från övriga Europa. Det ryska agerandet i framförallt Ukraina i kombination med den historia som finns mellan Finland och Ryssland ökar spänningen som finns över det geografiska läget. Den större strategiska betydelsen som Östersjön fått medför att både Åland och finska vikens kust kommer att medföra fördelar för det land som kontrollerar dessa vid en eventuell konflikt, där Natos möjlighet till att understödja medlemsländer i Baltikum skulle kunna påverkas.

4.2.3 Upplevd hotbild

Indikatorer:

*Vilka huvudsakliga hot upplevs finnas mot landet?

*Vilka hot bedöms framstå i framtiden?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

I Finlands fall har det mer eller mindre alltid handlat om Ryssland/Sovjetunionen avseende hotbild och det är därmed nästintill en självklarhet att fallet är så i nutid (Doeser 2016:284; Kerttunen 2014:120). En konflikt mellan Nato och Ryssland kommer på grund av de baltiska länderna och Polens Natomedlemskap innebära att Östersjöområdet påverkas, där Finlands territorium är av stor strategisk vikt (Westberg 2015:204–205).

Officiella dokument:

Det är Ryssland och dess agerande som är det huvudsakliga hotet mot Finland. Konflikten i Ukraina, annekteringen av Krim och Rysslands inställning till att utmana den rådande världsläget är de största motiven bakom detta. Den ryska militära förmågan har även förbättrats vad avser medel och metoder. Målet bedöms vara att få ökat inflytande i Östeuropa och Baltikum genom att försvåra Natos möjlighet till understöd i dessa områden. Ytterligare hot som finns är den ökade cyberomgivningen där större del av samhället är digitaliserat, vilket medför en påtaglig risk för påverkan inom området. Som effekt av den teknologiska utvecklingen kan de möjliga hoten vara både komplexa och svårupptäckta, vilket försvårar möjligheterna till god

beredskap. Även CBRN-vapen (kemiska, biologiska, radioaktiva, nukleära) finns i stor mängd och kan innebära ett hot (Stadsrådet 2017:8–9).

Analys:

Det är Ryssland som är hotbilden mot Finlands säkerhet, dess territoriala gränser och omgivning. Rysslands agerande i Ukraina och den troliga målbilden som finns avseende att försvåra ett understöd från Nato till Baltikum stärker denna hotbild eftersom kontroll av det finska territoriet medför ett stor strategiskt övertag. Vid en konflikt kan Finland tvingas välja mellan Nato och Ryssland vilket i sig kan få framtida konsekvenser. Övriga hot mot landet som tas upp består av bland annat samhällets ökade sårbarhet till följd av digitaliseringen samt svårdefinierade och svårupptäckta situationer till följd av den teknologiska utvecklingen, vilket direkt kan kopplas till den ryska förmågan. Det här i kombination med Rysslands utökade inställning till användande av nya medel och metoder medför att hotbilden troligtvis kommer öka i framtiden.

4.2.4 Försvarsmaktens huvuduppgift

Indikatorer:

*Vad är försvarsmaktens huvuduppgift?

*Har huvuduppgiften ändrat karaktär under de senaste 20 åren?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Finlands nationella intresse betraktas ofta som att det både börjar och slutar inom de territoriala gränserna (Kerttunen 2014:103). Därav har det viktigaste länge varit att försvarsmakten skall finnas på det finska territoriet och där vara fullt användbart. Uppgiftställningen till Finlands försvarsmakt har sedan 1950-talet inneburit medverkande i FN:s fredsfrämjande operationer, om än i lägre grad än övriga nordiska länder. De internationella insatserna som medverkas i får ej ske på bekostnad av det nationella försvaret och genomförs om en tydlig egen vinning erhålls. Värnplikten har därmed behållits i syfte att möjliggöra det starka territoriala försvaret som eftersträvas (Seppo och Forsberg u.å.:113–124).

Officiella dokument:

Den utrikes- och säkerhetspolitiska målsättningen är att förhindra inblandningen i en militär konflikt, vilket uppnås genom en aktiv stabiliseringspolitik där upprätthållande av den nationella försvarsförmågan är av central vikt. Beredskap och avväjningsförmåga som är anpassad till omgivningen och de hot som finns är grunden till försvarsförmågan (Stadsrådet 2017:15–16). Uppgifterna är att: övervaka och försvara territoriet, stödja andra myndigheter, ge internationellt bistånd och delta i internationell militär krishantering (Försvarmakten (Finland) u.å.).

Analys:

Försvarmaktens huvuduppgift har under en längre tid sett likadan ut, där ett upprätthållande av nationellt försvar som verkar inom de egna territoriala gränserna bidrar till att hålla Finland utanför en militär konflikt. För att det skall lyckas behöver en fiende få intrycket av att ett försök till att angripa Finland inte kommer vara lönt de förluster som det kommer krävas, försvarsmaktens förmåga och styrka behöver därmed hållas hög och trovärdig. De internationella insatser som genomförs är inte i lika stor fokus och är därav av sekundär karaktär. Uppgifterna möjliggörs genom en fortsatt prioritering i linje med dagens.

4.2.5 Samarbeten i nutid

Indikatorer:

- *Vilka nutida samarbeten finns?
- *Finns önskvärda framtida samarbeten?
- *Vad vill uppnås via samarbetet?

Empirisammanfattning:

Publicerade verk:

Insatser som leds av EU eller FN föredras över Nato ledda med hänsyn till att fullt medlemskap inte innehas i Nato (Doeser 2016:291), samt att mindre personalkrävande insatser, med till exempel träning- eller observatörsuppgifter, är mera eftertraktade utefter uppgiftställningen till försvarmakten där internationella insatser är av sekundär prioritet (Kerttunen 2014:124). Vid EU inträdet förespråkade Finland utvecklingen av en gemensam försvarspolitik och uteslöt inte ett gemensamt försvar i framtiden (Doeser 2012:199–200). Sedan dess har en aktiv roll i EU förts där en gemensam utrikes-och säkerhetspolitisk linje eftersträvas (Koivula och Forss 2011:162). Ett försvarsförbund med Sverige skulle innebära förmågeökning i form av till exempel utbåtsförmåga (Westberg 2015:235).

Officiella dokument:

Samarbetet inom EU är av stor säkerhetspolitisk vikt för Finland, där ett utvecklat försvarsområde vill uppnås. Nato är viktiga för stabiliteten i närområdet och Europa, möjlighet att ansluta sig till Nato skall finnas utan eventuella hinder som försvårar processen. Inom Nordefco vill Finland förbättra övningsverksamheten genom en gemensam användning av marin- och flygbaser. Det bilaterala samarbetet med Sverige syftar till att stärka respektive lands försvar samt främja säkerheten i Östersjöområdet (Stadsrådet 2017:17–18). Vilket erhålls genom en ökad operativ effekt som uppnås av gemensamt nyttjande av resurser, ökad interoperabilitet och en närmare dialog avseende aktuella utmaningar. Samarbetet är begränsat till fredstid (Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium 2014; 2015). Samarbetet med USA som fokuserar på samverkan avseende bland annat materiel, informationsutbyte och övningsverksamhet är av stor vikt. Samarbeten är viktiga för Finland i syfte att kunna upprätthålla och utveckla det nationella försvaret, men för att ett förtroende till samarbetet skall nås krävs en stabil och långsiktig verksamhet (Stadsrådet 2017:14–16,18).

Analys:

Finland är noga med att belysa att förtroende för ett samarbete inte uppnås genom att det signeras, utan förtjänas över tid genom handlingar. Samarbetet inom EU är klart viktigast, där en utveckling avseende försvarsområdet vill ses. Finland är återhållsamma inom Natosamarbetet eftersom fullt medlemskap inte innehåller och inga garantier finns, därmed eftersträvas att minimera riskerna för att dras in i en konflikt på grund av Nato. Vilket förklarar varför EU och FN insatser är mera eftersträvansvärda för finskt deltagande. Vid ytterligare närmanden och samarbeten med Nato utan att vara medlemmar riskerar Finland att trampa Ryssland på tårna samtidigt som det inte går att förlita sig på hjälp från Nato. Däremot uttrycks tydligt att möjligheten att söka medlemskap skall finnas i syfte att inte stänga några dörrar. Det bilaterala samarbetet med Sverige syftar till att öka Finlands försvarsförmåga och är begränsat till fredstid i syfte att optimera det egna försvaret av landet inför en eventuell krigssituation. Därmed kan Finland fokusera på egna förberedelser utan att ta i beaktande huruvida stöd från svenskt håll kommer att ges.

4.3 Sammanfattande analys

Här sker en jämförelse av vad analyserna i avsnitt 4.1 och 4.2 kom fram till i syfte att kunna identifiera hur faktorerna påvisar ländernas strategiska kultur. En diskussion förs även kopplat till hur detta påverkar försvarssamarbetet.

Krigserfarenheterna som Sverige och Finland upplevt under det undersökta tidsspännat samt erfarenheterna från kalla kriget skiljer sig drastiskt. I Sveriges fall möjliggjorde en kombinerad neutralitets- och eftergiftspolitik att ett krig kunde undvikas. Medans det alternativet inte existerade i Finlands fall, där krig var ett faktum och det snarare handlade om att behöva slåss själv eller med hjälp av någon annan. Det är Finland som blivit lidande av att samarbeten inte fungerat, samtidigt som det medfört ett skydd för Sverige som kunnat bestämma om hjälp skall ges eller ej (Westberg 2012:95; Jakobson 1998). Juho Paasikivi och Gustaf Mannerheim har båda uttryckt att om Sovjetunionen varit övertygade om att Sverige stod vid Finlands sida hade den varit nog avskräckande för att Sovjetunionen skulle avstått från ett anfall 1940 (Wahlbäck 2014:126). Även från Sovjetunionens håll påpekades innebörden av Sveriges val när Vjatjeslav Molotov sa: ”finska kriget, det var ju erat krig” till ett stadsråd på besök ett halvår efter fredsförhandlingarna färdigställda (Wahlbäck 2011:47). Sverige valde att försöka hålla sig utanför ett krig men samtidigt låta grannlandet klara sig själva och riskera att besegras, istället för att hjälpa densamma men därmed utmana en stormakt (Westberg 2012:110–111). Finlands betydligt mer isolerade geografiska läge medför en relativ skillnad i hotbild kontra Sverige, dock medför Östersjöområdets ökade betydelse en utjämning där båda länder kommer ha svårt att stå utanför en konflikt mellan Ryssland och Nato på grund av de baltiska ländernas Natomedlemskap (Westberg 2015:205). Sverige har flertalet gånger visat sig oförmögna att ge hjälp till det utsatta landet (Westberg 2012:96). Vilket väcker frågan avseende Sveriges förväntningar på Finland om rollerna blir ombytta, samt om Sverige skulle agera annorlunda kontra under andra världskriget om en liknande situation inträffar.

Finland litar inte på ett samarbete på grund av de historiska erfarenheterna, vilket återspeglas genom deras noggranna påtalande att tillit vinnas genom en stabil och långsiktig verksamhet. Den hotbild som beskrivs av båda länderna, där det geografiska läget i och med Östersjöområdets ökade strategiska betydelse är i fokus innebär att Finland inte längre kan ses som det utsatta landet och Sverige som det skyddade i samma utsträckning som under andra världskriget. Den svenska utsattheten stärks ytterligare genom huvuduppgifterna som ländernas försvarsmakter

har, där Sverige fokuserade på internationella insatser medans Finland bibehöll ett invasionsförsvar. Det är därmed Sverige som är i störst behov av samarbetet under tiden återtag görs på förmågan att försvara det nationella territoriet med egna resurser. Den position som Sverige tidigare innehavt där valmöjligheten avseende hjälpinsatser till Finland funnits behöver inte komma att existera i en framtida konflikt, där rollerna till och med kan vara ombytta. I grund och botten har Finland bibehållit ett invasionsförsvar eftersom historiska erfarenheter visat på att de inte kan lita på andra.

5. Resultat

Denna studie har undersök hur skillnader och likheter i Sveriges och Finlands strategiska kultur påverkar ett samarbete mellan länderna, där resultatet nu redovisas. Finlands tillit och förtroende för ett samarbete är lägre kontra Sveriges. Vilket beror på de historiska erfarenheter som de båda länderna varit med om, inom vilka Finland drabbats hårt av krig medans Sverige valde att stå utanför. Eftersom Finland drabbades hårt lever erfarenheterna kvar i en större utsträckning än för Sverige. Finland är i nuläget inte i lika stort behov av ett samarbete som Sverige är eftersom ett invasionsförsvar bibehållits under en längre tid. Vilket förklaras av att Finland upplevt samma hotbild mot landet under en längre tid, till skillnad från Sverige som under millenniumskiftet upplevde att hotbilden från Rysslands håll var liten vilket medförde en huvuduppgift till Försvarsmakten som innefattade ett starkt fokus på internationella insatser. Ändringen av den för Sverige upplevda hotbilden i kombination med ändringen av Försvarsmaktens huvuduppgift medför att försvarsförmågans kapacitet är betydligt lägre än Finlands avseende nationellt försvar, vilket förklarar det större behovet från Sveriges sida till ett samarbete. Finland är inställda och förberedda på att möta ett anfall på egen hand, varpå ett samarbete i krigstid inte är av lika stor vikt som för Sverige, men ett fredstida samarbete medför dock fördelar som indirekt påverkar förmågan till att lösa de nationella uppgifterna i krigstid för Finland, så som övningsverksamhet. Den ökade strategiska betydelsen för Östersjöområdet medför att Sverige inte längre skyddas av Finland, vilket ytterligare stärker Sveriges större behov av samarbete. De olika strategiska kulturerna och vad det medför påverkar dock inte de båda ländernas officiella ståndpunkter där ett samarbete är eftersträvansvärt, att ha i beaktande är att detta ej sträcker sig utöver fredstid. Överlag visar resultatet på att Sverige närmar sig Finland vad gäller den geografiska utsattheten, upplevd hotbild och försvarsmaktens huvuduppgift.

5.1 Resultatsammanfattning

I syfte att sammanfatta respektive faktorns påverkan på försvarssamarbetet redovisas här en resultatsammanfattande tabell, vilket grundläggande poängterar det som beskrivits ovan.

Faktor	Skillnader	Likheter	Påverkan på samarbete
1: Historia och tidigare krigserfarenhet	Finland har drabbats av flera krig inom vart samarbeten misslyckats. Sverige ej inblandade i krig.	De åtgärder som vidtogs under krigstid fungerade för länderna. Finland blev ej besegrade av Sovjetunionen. Sverige undvek krig.	Minskad finsk tillit till ett samarbete.
2: Geografi	Finland delar landsgräns med Ryssland och bildar ett skydd till länder i västlig riktning.	Båda länderna utsatta på grund av Östersjöns ökade strategiska betydelse.	Finland mer utsatt, men inte i lika stor utsträckning som tidigare i och med ökat fokus på Östersjöområdet.
3: Upplevd hotbild	Sveriges upplevda hotbild har ändrat karaktär medans Finland haft samma under längre tid.	Båda länderna upplever Ryssland som största hotbilden.	Sveriges upplevda hotbild har ökat jämfört med Finlands.
4: Försvarsmaktens huvuduppgift	I Sverige har huvuduppgiften ändrat karaktär på grund av den förändrade upplevda hotbilden medans Finland haft samma under längre tid.	Huvuduppgifterna för försvarsmakten är av liknande innebörd.	Sveriges nyligen skiftade huvuduppgift för Försvarsmakten från internationella insatser till nationellt försvar har medfört en lucka där Försvaret ej är dimensionerat för att kunna lösa dessa uppgifter.
5: Samarbeten i nutid	Finlands anmärkning att förtroende förtjänas över tid genom handlingar.	Båda länder vill se ett djupare fredstida försvarssamarbete.	Sverige i större behov av samarbete i händelse av konflikt. Finlands tillit behöver förtjänas.

Tabell 1. Resultatsammanfattning

6. Avslutning

6.1 Återkoppling till forskningsproblem, syfte och frågeställning

Det identifierade forskningsproblem i studien är att både Sverige och Finland uttrycker en vilja till ett fördjupat försvarssamarbete, men de historiska erfarenheterna visar på att ett samarbete troligtvis inte kommer att fungera. Varpå studien syftade till att skapa en förståelse för huruvida

ett nutida samarbete har förutsättningar för att lyckas. Det här genom att besvara forskningsfrågorna:

Vilka skillnader och likheter finns i den svenska och finska strategiska kulturen?

&

På vilket sätt påverkar dessa skillnader och likheter ett fortsatt försvarssamarbete?

Genom en analys, jämförelse och diskussion av ländernas strategiska kultur, som i studien fått uttryck genom fem stycken faktorer, har frågorna besvarats och resultatet presenteras. Vilket innebär att syftet med uppsatsen har uppnåtts.

6.2 Slutsatser och diskussion

Finlands tillit kommer inte att vinnas över en natt, i alla fall inte under fredstid. För att ett hållbart fördjupat försvarssamarbete skall kunna uppnås är det dock något som behöver eftersträvas. Den finska inställningen kommer inte att ändras i grunden förrän Sverige bevisat motsatsen till sitt agerande under de tidigare försöken, vilket troligen endast kan ske via ett agerande i en verklig konflikt.

I syfte att kunna uppnå ett hållbart samarbete utan att tilliten vunnits behöver de båda parternas bidrag styrkas och motiveras avseende komplementet det kan bidra med till respektive lands nationella försvarsförmåga. Vilket består av bland annat Sveriges ubåtsförmåga samt att snabbt kunna få mindre mängder trupp på plats, medans Finland har förmågan att mobilisera betydligt större styrkor, som dock är tidskrävande.

De faktorer som används kommer naturligt att gå in i varandra till viss del och medför att samma innehåll repeterar sig, vilket är en kritik som under teorikapitlet redovisats mot den första generationen strategisk kultur. Men det kan även bidra med att en tydligare helhetsbild kan sammanvävas och därmed bidra till ett mer sammanvägt resultat.

Det visade sig svårt att finna officiella dokument från Finland som hanterar tiden under kalla kriget, vilket VSB-avtalet troligtvis är en bidragande faktor bakom. Hade dokument funnits tål

det att fundera avseende vilket åsikt de hade återspeglat på grund av de restriktioner som Finland befann sig under. Bristen på dokument kan i sig säga en hel del om det rådande läget, men i denna studien fick således de publicerade verken en mer framträdande roll i det fallet.

Ytterligare kritik som redovisats mot första generationen är att studien blir av subjektiv karaktär, framförallt genom diskussionen huruvida länderna påverkas av de identifierade skillnaderna, vilket är en följd av den förståelsehorisont som författaren har. Innebörden blir att inga garantier finns för att en annan person kommer fram till samma resultat vid genomförande av studien, varpå detta är av vikt att det uppmärksammas.

6.3 Reliabilitet och validitet

Framtagandet av de fem faktorerna är baserat på den definition som redovisats samt från publicerade verk som nyttjat begreppet. Det här i kombination med det tillvägagångssätt som används där både publicerade verk och officiella dokument analyseras mot de indikatorer som representerar faktorerna medför ett tydligt genomförande som möjliggör att studien kan genomföras på ett tillförlitligt sätt av en annan person, vilket stärker reliabilitet. (Esaiasson et al. 2017:64; Johannessen och Tufte 2003:28–29). Validiteten stärks av att såväl de publicerade verken och officiella dokumenten representerar det relevanta inom strategisk kultur och dess koppling mot ett försvarssamarbete (Esaiasson et al. 2017:58–59; Johannessen och Tufte 2003:47).

6.4 Studiens relevans för yrkesutövningen

I den framtida yrkesutövning som officer medför studien en djupare förståelse för beslut på säkerhetspolitisk nivå, vilket i stor utsträckning påverkar Försvarsmakten. Där några exempel är varför Försvarsmaktens utveckling sett ut som den gjort gällande bland annat nedrustning, upprustning och huvuduppgifter.

Ytterligare har en förståelse fåtts för hur strategisk kultur och dess ingående delar påverkar samarbeten, vilket är applicerbart på alla nivåer, från samarbeten mellan två personer till samarbeten med andra militära enheter eller myndigheter i samhället. Vilket är något som berör och är viktigt för samtliga anställda inom Försvarsmakten. En bättre förståelse har givits för ett

samarbetes påverkande faktorer och dess vikt för samarbetets framgång, samt har ett möjligt alternativ för att ta reda på detta prövats.

6.5 Vidare forskning

Förslag på vidare forskning som framkommit genom studien består av att undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra de skillnader som motverkar ett framgångsrikt fördjupat samarbete. Där riktiga förslag på genomförbara åtgärder från respektive land som kan påverka samarbetet positivt kan ges.

Ytterligare vidare forskning som föreslås är en studie med liknande syfte, men som empiriskt underlag istället använder intervjuer för att få en inblick hur beslutsfattare inom det berörda området faktiska syn på frågan ser ut. Vilket skulle kunna bidra med ett resultat som direkt visar på det vitala som denna studien försökt synliggöra.

Slutligen föreslås en studie som ämnar att ta reda på hur Sveriges och Finlands eventuella handlingsmöjligheter ser ut vid en konflikt mellan Nato och Ryssland inom Östersjöområdet. Det här med hänsyn till ländernas nuvarande förmåga att försvara det egna territoriet medför ett intressant identifierat område, där även olika försvarssamarbetens bidrag till den nationella säkerheten kan ställas mot varandra.

Litteratur och referensförteckning

- Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.). 2018. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan Lund: Studentlitteratur.
- Britz, Malena (red.). 2016. *European participation in international operations: the role of strategic culture*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Böhme, Klaus-Richard. 1986. "Huvuddragen i svensk försvarspolitik 1925–1945." I Hugemark, Bo (red.). *Neutralitet och försvar: perspektiv på svensk säkerhetspolitik 1809–1985*. Stockholm: Militärhistoriska förl.
- Cronenberg, Arvid. 1986. "Säkerhetspolitik och krigsplanering: Huvudriktlinjer i arméns operativa planering 1906–1945." I Hugemark, Bo (red.). *Neutralitet och försvar: perspektiv på svensk säkerhetspolitik 1809–1985*. Stockholm: Militärhistoriska förl.
- Dahl, Ann-Sofie & Järvenpää, Pauli (red.). 2014. *Northern security and global politics: Nordic-Baltic strategic influence in a post-unipolar world*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Dellham, Anna. 2016. *Drivkrafter bakom Sveriges fördjupade försvarssamarbete med Finland*. Försvarshögskolan.
- Doeser, Fredrik. 2012. "Kalla krigets slut och utrikespolitisk förändring i Finland och Sverige." I Doeser, Fredrik, Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (red.). *Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Doeser, Fredrik. 2016, Finland, Sweden and Operation Unified Protector: The impact of strategic culture. *Comparative Strategy* 35(4): 284-297. doi:10.1080/01495933.2016.1222842.
- Doeser, Fredrik. 2017. Strategic culture, domestic politics, and foreign policy: Finland's decision to refrain from Operation Unified Protector. *Foreign Policy Analysis* 13(3): 741-759. <https://doi.org/10.1093/fpa/orx001>.
- Doeser, F. & Eidenfalk, J. 2019. Using strategic culture to understand participation in expeditionary operations: Australia, Poland, and the coalition against Islamic State. *Contemporary Security Policy* 40(1): 4-29. doi: 10.1080/13523260.2018.1469709.
- Echevarria, Antulio J. 2017. Strategic culture is not a silver bullet. *Naval War College Review* 70(4): Article 8. <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol70/iss4/8>.
- Edström, Håkan & Gyllensporre, Dennis (red.). 2014. *Alike or different?: Scandinavian approaches to military interventions*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Edström, Håkan, Gyllensporre, Dennis & Westberg, Jacob. 2019. *Military strategy of small states: responding to external shocks of the 21st century*. Abingdon, Oxon: Routledge.

Edström, Håkan & Westberg, Jacob. 2020. Between the eagle and the bear: Explaining the alignment strategies of the Nordic countries in the 21st century. *Comparative Strategy* 39(2): 191–208. doi:10.1080/01495933.2020.1718994.

Ekengren, Ann-Marie & Hinnfors, Jonas. 2012. *Uppsatshandbok: [hur du lyckas med din uppsats]*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Lars Torsten. 2018. *Kritiskt tänkande*. Tredje upplagan Stockholm: Liber.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer.

Europainformationen. u.å. *Finlands väg till EU-medlem*. <https://eurooppatiedotus.fi/sv/finland-och-eu/1733-2/>.

FN. u.å. *FN:s medlemsländer*. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/medlemslander/>.

Försvarsberedningen. 2017. *Motståndskraft, inriktning av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025*. (Ds 2017:66).

Försvarsberedningen. 2019. *Värnkraft – Inriktning av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025*. (Ds 2019:8).

Försvarsmakten (Finland). u.å. *Finlands försvar*. <https://puolustusvoimat.fi/sv/varnplikt/finlands-forsvar>.

George, Alexander L. & Bennett, Andrew. 2005. *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, Mass.: MIT

Gray, Colin S. 1981. National Style in Strategy: The American Example. *International Security* 6(2).

Gray, Colin S. 1988. *The Geopolitics of Superpower*. Lexington: University Press of Kentucky.

Gray, Colin S. 1999. Strategic culture as context: the first generation of theory strikes back. *Review of International Studies* 25(1): 49–69. doi:10.1017/S0260210599000492.

Göth, Martin. 2016. *Försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland – framgångsfaktorer och deras betydelse*. Försvarshögskolan.

Idberg, Andreas. 2019. *Drivkrafter bakom det fördjupade samarbetet med Finland*. Försvarshögskolan.

Jakobson, Max. 1998. Suomen ja Ruotsin kanssa. *Helsingin Sanomat*. Januari 14.

Jensen, Tommy & Sandström, Johan. 2016. *Fallstudier*. Upplaga 1:1 Lund: Studentlitteratur.

Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne. 2003. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Johnston, Alastair Iain. 1995. Thinking About Strategic Culture. *International Security* 19(4). (benämns 1995a)

Johnston, Alastair Iain. 1995. *Cultural Realism: Strategic Culture and Grand Strategy in Chinese History*. Princeton: Princeton University Press. (benämns 1995b)

Kerttunen, Mika. 2014. "Strategic decision making and culture, The case of Finland." I Edström, Håkan & Gyllensporre, Dennis (red.). *Alike or different?: Scandinavian approaches to military interventions*. Stockholm: Santérus Academic Press.

Koivula, Tommi & Forss, Stefan. 2011. "Finlands solidaritetsdeklaration." I Hugemark, Bo (red.). *Till bröders hjälp: med sikte på svensk solidarisk strategi*. Stockholm: Kungl. Krigsvetenskapsakademien.

Klein, Bradley S. 1988. Hegemony and Strategic Culture: American Power Projection and Alliance Defence Politics. *Review of International Studies* 14(2).

Lantis, Jeffrey S. 2005. Strategic Culture: From Clausewitz to Constructivism. *Strategic Insights* 4(10).

Lantz, Annika. 2013. *Intervjumetodik*. 3., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Nato. 2018. *Relations with Finland*. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49594.htm.

Petersson, Magnus. 2012. "Svensk-norska konflikter och samordningssträvanden under 1950-talet." I Doeser, Fredrik, Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (red.). *Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa*. Stockholm: Santérus Academic Press.

Poore, Stuart. 2003. What is the context? A reply to the Gray-Johnston debate on strategic culture. *Review of International Studies* 29. doi:10.1017/S0260210503002791.

Regeringen. 1994. *Sverige och Partnerskap för fred*. (Skr. 1993/94:207).

Regeringen. 1999. *Det nya försvaret*. (Prop. 1999/2000:30).

Regeringen. 2001. *Fred och säkerhet - säkerhetspolitiska utredningen*. (SOU 2002:108).

Regeringen. 2009. *Ett användbart försvar*. (Prop. 2008/09:140).

Regeringen. 2014. *Sveriges väg till EU-medlemskap*. <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/regeringens-arbete-pa-eu-niva/sveriges-vag-till-eu-medlemskap/>.

Regeringen. 2015. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020*. (Prop. 2014/15:109).

Regeringen. 2016. *Samförståndsavtal om värdlandsstöd*. Lagrådsremiss.

Regeringen. 2017. *Uppdrag till Försvarsmakten och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet om mönstring och grundutbildning med värnplikt.*

Regeringen. 2020. *Operativt stöd mellan Sverige och Finland.* (Prop. 2019/20:110).

Seppo, Antti & Forsberg, Tuomas. u.å. *Finland*, Biehl et al., (red.), *Strategic Cultures*, 113–124; intervju med Shemeikka.

Stadsrådets kanslis publikationsserie. 17/2004. *Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2004.*

Stadsrådets kanslis publikationsserie. 6/2017. *Stadsrådets försvarspolitiska redogörelse.*

Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium. 2014. *Handlingsplan för ett fördjupat försvarssamarbete mellan Finland och Sverige.*

https://www.defmin.fi/files/3818/Handlingsplan_for_ett_fordjupat_forsvarssamarbete_mellan_Sverige_och_Finland.pdf

Sveriges försvarsdepartement och Finlands försvarsministerium. 2015. *Joint statement regarding deepened defence cooperation between Finland and Sweden.*

https://www.defmin.fi/files/3816/Gemensamt_uttalande_om_fordjupat_forsvarssamarbete_mellan_Finland_och_Sverige.pdf

Wahlbäck, Krister. 2011. "Nordens solidaritet – en problematisk historia." I Hugemark, Bo (red.). *Till bröders hjälp: med sikte på svensk solidarisk strategi.* Stockholm: Kungl. Krigsvetenskapsakademien.

Wahlbäck, Krister. 2014. Rickards Sänders nordiska politik. I *Fred och säkerhet i tider av förändring: essäer om utrikes- och säkerhetspolitik.* Stockholm: Santérus

Westberg, Jacob. 2012. "Finskt och svenskt försvarssamarbete under mellankrigstiden: Det hotade landet och det skyddade." I Doeser, Fredrik, Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (red.). *Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa.* Stockholm: Santérus Academic Press.

Westberg, Jacob. 2015. *Svenska säkerhetsstrategier: 1810–2014.* 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Wivel, Anders. 2014. "Birds of a feather flying apart?: Explaining Nordic dissonance in the (post-)unipolar world." I Dahl, Ann-Sofie & Järvenpää, Pauli (red.). *Northern security and global politics: Nordic-Baltic strategic influence in a post-unipolar world.* Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Wylie, J. C. & Hattendorf, John B. (red). 1989. *Military Strategy: A General Theory of Power Control.* Annapolis, MD.

Zaman, Rashed Uz. 2009. Strategic culture: A "Cultural" Understanding of War, *Comparative Strategy* 28(1): 68-88. doi:10.1080/01495930802679785.